

Tekopy tee ojehechakuaa'ýva

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Mba'eporandu ha mbohováí ñande rekotee japokokuaa'ýva rehegua...

📍 Samba de Roda de Recôncavo de Bahía, Brasil

📍 El muqam uigur de Xinjian, China

Ta'anga © Yoshi Shimizu/www.yoshishimizu.com

Mba'épa pe ñande rekotee japokokuaa'ýva.

Ñande rekotee ryepyé niko ndaha'úi monuménto ha mba'ekuéra apesánte oíva. Ipye avei oí ñane rembiasakue, ñande jarýi ha ñande taitachu remimombe'u, umíva niko oñemoherakuã oñeñe'ënguévo, artekuéra rupive, ojepurúva ñande rekoatyre rehe ae, ritokuéra, vy'aguasu, arandu ka'aty, ñande rekoha ha arapy rehegua jekuaa rupive, téra avei ojeikuaaukakuévo mba'éichapa ojejapo artesaníakuéra hamba'e. Jepeve umi mba'e rehe ndaikatúi japoko, ha'e avei hína ñane rekotee, ñane rembikuaa añete ndaikatúiva ñambo'y ni ñanderesarái chuguikuéra. Umi ñande rekotee japokokuaa'ýva hese niko ha'éhína opaite mba'e jaguerekóva ñande apytépe ha akóinte oñemo'ambue ha okakuaáva ko'éreire, ñañeha'anguévo avei jajepokuaa opaite mba'e pyahu iñasáiva ñande raperáme rehe. Umi mba'e niko omoinge ñane akáme jahayhuvá'eráha ñanemba'eguerékopy ha ñande rekotee. Ko arapy iñambue ohóvo ha

ipypeguakuéra avei iñambue, umi mba'e umíva katu ikatuete oipytyvõ tapichakuéra oñembokatupyryvévo omoheñoi haguã mba'e pyahu. Ágã katu umi ñane retái ha'éhína omoheñoi ha ombopotyjera meméva ñande rekotee japokokuaa'ýva hese.

Tavakuéra niko hína umi omoheñoiva oñondivepa, oñangarekéva upéi ha ipahaitépe omyasáiva. Petei táva ikatu ojokupyty ambue táva ndive ojogoga rupi heta mba'épe hembikuaa ha hemimoheñoingue. Taha'e jepe ra'e mokõi táva iñaguíva téra imombyryva ojuehegui, téra umi táva ouva mombyrygui ha ojepokuaapyahu jey va'ekue ambue tendápe, umi hembikuaa niko ha'éhína tapicha yvypóra rembikuaa ojepokokuaa'ýva hese ha oñemoherakuáva petei ñemoñarégui ambuépe, umíva niko okakuaa ha ojepokuaajey ohóvo hekoha pyahúre, upéichape omoinge peteíteiva komunidápe hakate'y ha itaryryvo hekotee rehe ha ani haguã oparei

📍 El patrimonio oral de Gelede, Benin, Nigeria, Togo

📍 El Gule Wamkulu, Malawi, Mozambique y Zambia

📍 El canto de Sana'a, Yemen

araka'eve. Mokõi tekoaty hembikuaa arandu jojoguáramo niko tuichaite oipytyvõ oñoñomomba'eguasú ha ojokupyty haguã, oipytyvõháicha avei ojoajuvévo tapichakuéra petei tavaygua. Tuichaite mba'e ningo ojekuaáramo tapichakuéra rekotee opaichagua, oipytyvõkuaa rehe oñeñemongeta haguã tembikuaa hetaichaguáre.

"Oñeñangarekótantepe"

Ndojeipotáiramo añete omano, petei komunida rembikuaa arandu oñembohekorá va'erá, oñemo'ambue va'erá ohóvo ko'éreire ha oñemyasáiva'erá mayma ipyahuvévape. Tembikuaa arandu ryepyé ningo oí heta mba'e ikatúva omano téra oparei noñepytyvõ sapyáiramo, águikatu jaikuaava'erá jesalvuarda nde'iseihahína ñeñangareko ańonte, jápoke upéicharõ ikatuhína ojefosilisa umi tembikuaa arandu. "Jesalvuarda" he'isehína tekotevé ha ojegueroquata ha oñemoherakuã opaite mba'e ojekuaáva ha ndaikatúiva ojepoko hese, upéva he'ise avei, oñemoambue ha

oñemoherakuáva'eráha. Jesalvuarda niko he'ise oñemyasáiva'eráha umi mba'e ojekuaáva, mba'éichapa ha mba'épa he'ise umi teko'arandu, upevará katu ojehechava'erá mba'éichapa oñembohasáta petei ñemoñarégui ambuévape, ha ndaha'úi katuetei ojehechátava mba'embra'épa umi tembikuaa, ýramo avei mba'éichapa ojejeroky, ojepurahéi, mba'eichagua tembipúpa ojepuru téra mavamávapa umi tembipuru artesanía ryepyepagua.

Komunidakuéra hembikuaa arandu ojepokokuaa'ýva ha'éhína umi ikuatútava ojehecha ha ojesalvuarda. Upéicha avei tapichakuéra ndaha'éiva upe tekoatyre ikatueténete avei osalvuarda upepegua tembikuaa arandu, ikatu oipytyvõ tapichakuerape omono'õ ha omboguapy kuatiápe marabndukuéra hembikuaa arandu ryepyepuáva téra ohesape'akuévo chupekuéra mba'éichapa ikatu omohenda oikuaamíva, taha'õe mbo'éhao rupive hamba'e. Ikatu avei osalvuarda

omyasáingúvo hembikuaa arandu rehegua marandu kuatia, puhoe ha ta'angambyry rupive.

Ágã katu, umi tembikuaa arandu ndakatueteiri ojesalvuarda téra oñemombarete. Iporã ojeikuaa opaite mba'e hekovéva avei hí'araguãhêha sapy'ante, upéicha rupi oí avei omanomanteva'eráichagua katuete, ohejáma rire hapykuerépe mba'e pyahu. Sapy'ante niko oí heta mba'e tapicha rembikuaa arandu ryepyepagua oñembo'ykémantema va'erá, jepémo oheja viru, ndo'aporávema rehe upe komunida ojepuruhaguépe. Ojehechakuaa'ýva rehegua Convención para la Salvaguardia-pe, oñeipysyróva'erá umi tekoaty rembikuaa arandu ojeikuaaporáva imba'ekuéra tee ańonte, oipytyvõtava ojehechakuaa haguã akóinte mávapa hína ha'ekuéra. Opaite mba'e oñeipysyrótava niko tapichakuéra petei komunidagua ohecha ha oguerékova'erá imba'etéramo. Sapy'anteko,

Ta'anga © Ministerio de Cultura y Bellas Artes

- 📍 El ballet real de Camboya
- 📖 La epopeya Al-Sirah Al-Hilaliyyah, Egipto
- 🎭 El teatro de marionetas Wayang, Indonesia
- 🎵 El mugham azerbaiyano

Ta'anga © CULTNAT

Ta'anga © Yoshi Shimizu, www.yoshi-shimizu.com

Ta'anga © UNESCO

natekotevëvoi ha na'iporai avave ointervenir oñeipysyrõ haguã tapichakuera rembikuaa arandu, jápoke ikatu oñembyai'imi komunidakuera rembikuaa. Upéicha avei, umi mba'e oñeipysyrõséva kuápe ojehechakuaa va'erã leikuera mimi ijykepegua, tapichakuera tekoatpegua ñõnte oikuaáva mba'éichapa omýi, umíva apytépe oihíva opáichagua tembajeroviapy hamba'e, upe komuniápende ojeikuaa ha ojeipurúva.

Mba'eräpa oñeipysyrõta

Tembiakuaa arandu ojepokokuaa'yva hese niko tuichaiterei mba'e, ñanepytyvõ rehe jaikuaa haguã moõguipa jaju ha mávapa ñande, ñanembojoaju rehe ñane rembiasakue ndive ha ñane ko'eräre, hesakã rupi ñandéve ñande rekove ko'agãitegua. Jaikuaáramo añete opáichagua komunida rembikuaa arandu ningo ñanepytyvõkuua ñañomongeta haguã hetáichagua tembikuaa arandu rehe, ñanepytyvõkuuaháicha avei ñamomba'eguasú haguã mayma tapicha rekotee. Ñande rekoaty ha ñane ekonomíape ikatu oipytyvõ ko patrímóño, ikatu rehe ombojokupyty tapichakuérape ha omoñeñanduka chupekuera petei komunidagua ha tetãyguva añetetéramo.

Komunidakueraitevoi niko oipyaha ohóvo hembikuaa arandu teerã,

upete guive oñemomba'e hese ha omomba'eguasúma katu avei. Tembikuaa arandu natekotevëi hepy ni oñevende katuete, ovalétama guive tapichakuérape hembikuaáramo. Kóva niko memete ovaleve pirapirégui petei komunidápe guārã: umíva ha'e rehe komunida rembikuaa arandu, ha opaite mba'e ojeikuaáva ou rehe aranduetégui. Techapyrãramo ikatu ja'e ku ojeperu jave tekoatýpe pohã ymaguare, pohã votika va'erãrõ, téra ku ojehechakata jave tapichakuera rekotee, ha oñevende voléto ojeike haguã ojehecha, téra oñevende jave artesaníakuera hamba'e, ýramo katu ko'áva ohenoiheñoi jave turítakuérape oñemu haguã. Ágã katu, umi tembikuaa arandu ndaha'ei oipytyvõva ekonomia añõnte tapichakuera petei tekoatpegua opaga jave oike haguã ohecha. Nahániri, nda'upevañoi, oipytyvõko avei hína maymave komunidaygua ojokupyty ha ojojuhu haguã hekotee ndive ha hekotee rehe ae, anivéma avei oso mba'ekuaaita, jápoke hesekuera'y ndojekakuamo'ái ovaleve haguãicha. He'iséva avei hína umi mba'e arandu ojeikuaáva oúvo ojeho'yre katuete mbo'ehaópe, oipytyvõ kakuáha oñakãrapu'ã ha omýivo ekonomia ha ojeikoporãve haguã ojoapytépe py'aguapýpe, ojeikuaaháicha, oñeñorãirõramopy ndaikatúi

oñeñakãrapu'ã ni ojekakuaa petei tetãme.

Mboýpa ikatu ojeperde ndojepapóramo petei festival ombyaty katuíva tapichakuera komunida ambueguápe. Mboýrepa ikatu ojehekombóe tapichakuera petei komunidaguápe ñaranduve ha oikuaa haguã mba'éichapa ikatu ombosako'i oñondivekuera petei festival ha oaytua haguã avei ipype. Mboýpa ikatu ojeperde ñambue sapy'áramo petei merkádo sistema ymaguare oipuruvá'eku ohóvo hína kuri vyv téra y ojehekovereka haguã ko'ereire.

Ojehapejokóramo komunidakuera rembikuaa arandu niko ombyai katuete avei opavave ñekonomia, ombyaiháicha avei tapichakuérape hekoatýpe, jápoke ikatukuaa isarambipa lomítã, ndoguerakovéi rehema mba'épa ombojoajúta ni omoñontendéta chupekuera komunidaháicha. Ojehapejokóramo tapichakuérape ani haguã oiko hembikuaa tee ryepýpe niko opareíta ohóvo, oihaguéicha opytareíta, na'imba'erechakuamo'ávëi ojupe avavéva ha oñepu'ãmba guasúta oñoakãre.

Mba'érepa UNESCO

Tetãnguera Atyguasú oíva omba'apo haguã Tekombóe, Tembikuaa ha

Tekotee rehe (UNESCO) ha'ehína aty oíva Tetãnguera Atyguasú rérape jahechápa omba'apo tekombóe, tekoaty rembikuaa ha tekoháre, avei tekotee ha ñomongetareko rehe, ikatu haguãicha tetãnguera maymáva omba'apo oñondivepa ha upéichapa oñemoheñoivo petei arapy iporãvéva. Upevarã, UNESCO oiko tembiecha ha atykuera oíva ole'apóvo lavoratóriaramo jahechápa oñeguãhë petei ñe'eme ojeikoporãve rekávo ko arapýpe, upéicha avei oporomomáramo ha oporomó'arandu haguã, oipytyvõnguéro 193 Tetã oívape hyepýpe Estado Miembro ramo ha 6 Miembro Asociado-pe, ko'áva niko oí ohesape'a haguã tapichakuera ha umi institució. UNESCO, añoite hína pe organismo katupyry añete oíva Tetãnguera Atyguasú rérape omba'apo haguã tekotee rehe, upévale ha upevarã oñeha'ã ojuhu tape oñeñemongeta haguã jahechápa oñemomba'eguasú maymave tetãme. Ojapóma hína 60 ary ko Atyguasú omba'apohague oúvo tapicha rembikuaa arandu ojepokokuaa'yvare, ágã katu tembiapo oñemohu'ã 2003-pe ha upévo oñeñakarama Convenció para la Salvaguardia del Tekopy tee ojehechakuaa'yva rehe.

Mba'eräpa pe Convenció

2003-pe heñoi Atyguasú oíva oipysyrõ

haguã Tekopy tee ojehechakuaa'yva, kóva heñoi UNESCO Conferencia Generalgui, heta asyete oñeha'ã ríre umi Estado Miembro-guáva jahechápa omoheñoi petei marco jurídico, administrativo ha financiero oñeipysyrõ haguã upe patrimonio. Tratadaháicha, Convenció ha'ehína leí'apesã internacional oñemboguapýva kuatiápe Tetãnguera rérape derecho internacional ári. Tetãnguera oikéva Convenció ryepýpe omonéi tembiaporãita oñembohysýva. Upéichape, oikéma avei hikuái Convenció Estado Parte ramo, upévale ideréchoma avei hikuái opaite mba'épe ha he'íma ojapotaha tembiaporãita oíva ipype.

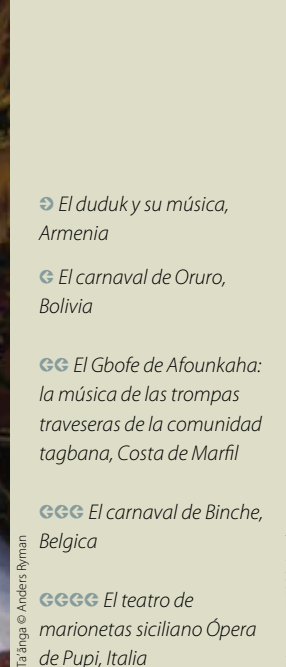
2003-peguare Convenció niko oí oipysyrõ haguã tembikuaa arandu ojepokokuaa'yva hese, omomba'eguasú haguã tembikuaa ahéno, omba'apo haguã tapichakuera apytu'ure jahechápa ohechakuaa hikuái tuicha mba'éha ñande rekotee ha avei oipytyvõku haguã tembiapokuera áichagua tetã ambuekuérape. Convenció oí ojepytyaso mbarete haguã umi tekoaty ha atyguasú maymáva ykére jahechápa upéichape oñangareko hembikuaa arandu ojepokokuaa'yva rehe, ko'yte ojepy'apy mba'éichapa oí ha oguata hikóni ha ndaha'ei katuetei

pe osé mava va'ekuérente ojepy'apýva, oñeiteresa avei tapicha yvypóra rekovére, memeve oikóva hapichakuera ndive itávape, oipeh'é'ã katuíva hembiasakue tee. Convenció ojesareko ha ojepy'apy tapichano'õ he'ívale guive tuicha mba'éha chupekuera, avei oñeha'ã oporomokyre'y oñemoheñoi haguã mbegue katúpe mba'e pyahu opáichagua, avei ojeikorãvévo tekoatýpe, táva ha tetã tuichakue javeve, upéicharõmante oñeñakãrapu'ãta ha ojeikóta torypaitépe.

Mba'éichapa ojepurúta Convenció

Convenció niko ombohysýi heta mba'e ikatúva ojepapo ñane retãme ha tetã ambuekuera rupi.

Ñane retãme, Convenció ojerure toñeipysyrõ umi tembikuaa arandu oíva ko Tetã vyvpe. Upéicha avei, ojerure peteíteiva Tetãme tohechakuaa ha toikuaporã upéva upe patrimonio oñepytyvõkakuévo tapichakuera tavayguápe, tapicha'aty ha ONG oívapevoi upevarã. Tetãngu'çera omboguapýva'erã ohóvo kuatiápe mba'emba'épa umi tembikuaa arandu ha avei ombokuatiava'erã mba'epyahuita heñoiva ohóvo. Convenció niko ombohape mba'éichapa ikatu oñeipysyrõ ha avei mba'éichapa ikatu oñemba'apo tapichakuera rekovére, ikatu haguãicha

Ta'anga © Achille Le Pera / UNESCO

Ta'anga © M. Revéland

Ta'anga © Angéline Yegnan / UNESCO

Ta'anga © Anders Ryman

Ta'anga © UNESCO / Anahit Minasyan

👉 El duduk y su música, Armenia

👉 El carnaval de Oruro, Bolivia

👉👉 El Gbofe de Afounkaha: la música de las trompas traveseras de la comunidad tagbana, Costa de Marfil

👉👉👉 El carnaval de Binche, Belgica

👉👉👉👉 El teatro de marionetas siciliano Ópera de Pupi, Italia

ko'áva omomba'eguas hembikuaa arandu ha ojesape'ave ohóvo ijyképe.

Tetã ambuekuéraya ryepýpe katu, mayma Tetã orratifikava'ekue Convención oĩ umi Estado Parte Asamblea General ryepýpe ha upéva ryepýpe oñombyatýta hikuái ohóvo káda mokõi ary. Amandaje Guasu oiporavo umi 24 miembro Comité Intergubernamental Oipysyrótava Tembikuaa Arandu, ko'áva oñombyatýta ohasávo mokõi ary, ohecha haguã hikuái ojejapopára'e Convención rembipota ha remabaporã.

Komite rembiaporã apytépe ikatu ja'e oĩha omoheñoivo tembiaporãnguéra, ágã upéi oñemoneĩ haguã Amandaje Guasuhápe, jahechápa upéichape ojejapo Convención rembipotaita. Amandaje Guasu niko omoneĩ mba'emba'épa ojejapóta ohóvo ñepyrũrã jaspoteĩ 2008 guíve, upéichape ojapo ha ojesarekóta ohóvo ku oñombyaty jave. Ko atyguasú avei oĩ, ombohapévo Convención ryepýpe mba'éichapa oñembokuatiava'erã ohóvo tembikuaa arandu apesã, jámakatu oĩ avei oporoipytyvõvo pirapire rupive omoneivo atyguasukuéra ndoje'yekékoiva goviérno rehe ha oĩva omba'apo haguã Komite ykére téra ojeypasóvo komunidakuéra ndive ojejapo haguã Convención rembipota.

Mba'éichapa ikatu oñerrekonseuka tetã ambuekuérape, Convención rupive, kóva téra amóva ha'eha tembikuaa arandu.

Convención ningo oĩ oipysyrõ haguã opáichagua tembikuaa arandu nombyaíri va'eráichagua umi akuérdo internacional yvypóra derécho rehegua, umi mba'e ohechauka va'eráichagua oñemomba'eguasúha ambue tekoaty rembikuaa ha rembiapo oipytyvõva oñeñakãrapu'ã haguã ojehejaivai'yre avavépe. Jepe umi Estado Parte-gua kuéra goviérno añónte ikatu oñe'ẽ Convención jave Komite rembikuaa arandu rehe, ko'áva ndaikatúí he'ívo mba'eve tavayguakuéra nomoneĩramo.

Comité Intergubernamental oiporavova'ekue oñembokuatiáta Tekopy tee ojehechakuá'yva Rysýipe ojehechakuáa rupi añetehápe oñeikotevéha oñeipysyrõ, ikatuháicha avei oñemoinge Lista Representativa del Tekopy tee ojehechakuá'yva de la Humanidad ryepýpe. Komite omohera kuá ha omboheko'agágua va'erã ohóvo opaite mba'e tekotevéha ha iporátava ojejapohe'ihachaita Convención rembipota ha kerayvoty. Tembiaporãnguéra ikatu oipytyvõhína oñeipysyrõ haguã umi mba'e oñeikotevéva. Ikatuháicha avei oipytyvõ

oñemohera kuá haguã mba'éichapa oñemba'apova'erã.

Lista de Salvaguardia Urgente ha'ehína upe tuichave mba'éva, jápoke upe tape upéva ohechaukatahína mba'éichapa ikatu oñeipysyrõ tembikuaa arandu—he'íséva katue, mba'éichapa ikatu oñembopyahu ha oñemohera kuá tapiate— ikatu va'eráichagua omano ha opa.

Lista Representativa-pe ñembokuatia katu oñemohenoĩ ikatu haguáicha ojeikuaaporãve tembikuaa arandu, jahechápa opayve tapichakuéra ha oñomongeta haguã okakuaapa va'ekuéicha, ojehechakuakuvévo ko vvy apére oĩha opáichagua tembikuaa arandu ha upéichape toñemombe'u avei oĩha tapicha yvypóra rembiapokue.

Oñembokuatiáva guive ko'ã listape niko ikatu oipytyvõ ojehechakuáa ha ojehecharamove haguã umi tapicha imbovyvéva rembikuaa arandu, avei ojeroviavévo ijehe hikuái ha upéichape herakuãporã haguã avei ikomunida ryepýpe oñemomyi rehe umi tembikuaa arandu ryepýpe. Ágã katu, iporã avei ojejesareko noiméipa ombyaitahína tembikuaa arandu, upe mba'e oñembokuatiáva. Techapyrãramo,

turitakuéra ouetereíramo ikatu avei oporombyai, komunidaguakuéra ikatu rehe omongy'a hekotee oporombovy'ase potaguirei, ikatuháicha avei mokõi komunidagua hembikuaa arandu jojoguáva oñokarãi. Ikatu avei ojefosilisa umi mba'eguerokopy "oñembohekotavarandu" rehe ohóvo téra ku "oñemoambuese añetégui", téra noñeguãhẽi rupi marandu ruguaitépe ojeikuaa haguã mba'épa añetehápe ovale tavayguakuérape upe hembijepokuaapy. Tembikuaa arandu niko péicha jave, ikatuporãnte ojehecha mba'evendepyrãramo ha opyta tesaráipe ha'ehahína tapicha yvypóra arandu naheñoiri va'ekue upeicharáicha, ndahasyietékohína temiarandukuéra ojehecha haguã negósioramonte.

Peteĩ tembikuaa arandu rembipuru ndaikatúí oñembokuatiávo ojojavete Lista Representativa ha Lista de Salvaguardia Urgente ryepýpe, jaikuaaháicha ko'ã lista omohesakãporãvo rembipota ha haperãtee ha ndaikatúí oñembojehe'ávo ndopytaporãmo'ãi rehe.

Ikatúpa ojehechakuáa Convención ryepýpe rrelihiõ ha ñe'ẽ

Jepeve rrelihiõ rupive akóinte ojehechauka tapichakuéra remiandu ha rembijerovia, Convención ryepýpe

ndojehechái. Águikatu, pe Convención ogueromandu'a umi mba'e oje'éva ha ojeipurúva rrelihiõ kuápe. Techapyrã, Artículo 2 oñe'ẽ umi mba'e ojeipurúvare tekoaty, oñeñembo'e téra oñeñembyatypa jave ojeguerovy'a haguã umi tembikuaa arandu (Sánto ára hamba'e). Convención niko ndohechái avei mba'eguasuetéramo pe ñe'ẽ rekove (taha'e ñe'ẽtekuáa, ñe'ẽndy ha ñe'ẽjoajureko), ágã katu ogueromandu'a ha'eha peteĩ tembipuru oipytyvõva oñemombe'u haguã tembikuaa arandu. Ñe'ẽ rehe'y niko opaite mba'e oñemombe'úva ndaipóri va'erã mo'ã kuri. Hí'arietegua, opavave nunga tembikuaa arandu –taha'e ojeikuaáva arapy rehegua téra ojejapóva ojeguerovia rupi téra artesanía ryepýpe – ojevale katue ñe'ẽre ha oje'ykeko katue hese oikuaauka haguã ñemohare pyahúpe..

Mba'épa ikatu ojapo umi Estado oipysyrõ haguã Tembikuaa arandu

Tapichakuéra aty niko hína umi omoheñoiva tembikuaa arandu ha omoingovéva ko'ẽreire, upéva ikatu ja'e tuichaiteréha rembiapo oipysyrõ haguã hekopete. Sapy'ánteko ikatu avei nda'ijái chupekuéra téra nahembipurúi omba'apo haguã ijehegui; umícha jave Estado téra entida, taha'e institución téra atyguasú ikatu oipytyvõ oñeipysyrõ haguã

tembikuaa arandu oikovéva gueteri. Convención omokyre'y Estadokuérape oipysyrõ rekávo, upevarã ikatu omoheñoĩ inventário umíva, oñembokuatiahápe ohóvo opaiteichagua tembikuaa arandu oĩva hetãme. Upéichape oevaluáta tembikuaa arandu apesã oĩva hekohápe, ha ojehechakuáta avei umi mba'e ikatu va'eráichagua omano, oñehesa'yijóta mba'eihaitépa oĩhína, oñemokyre'yta tapichakuérape opáyvo oñeinteresajey haguã hese ha upéichape tove toñembopyahujey ohóvo , ha iporãvéva, ombopytuhéjeyta jahechápa oguata mbareteyey ha ani omano araka'eve, tokakuaa uveí tohóvo ko'ẽreire.

Umi Estado pópema opyta ohechávo mba'éichapa ombohoko iñinventário opytaporãve haguáicha ichupekuéra. Ágã katu, komunidakuéra omba'apo kyre'y añeteva'erã hyepýpe, upéicharõmante umi tembikuaa arandu oñeipysyrõséva hesakãporãta imba'ekuerateha hína.

Umi Estado ikatu oñakarama peteĩ polítikare, hesakãhápe tembikuaa arandu oñemba'apose ha oñeipysyrõséva peteĩ progrãma oñembohokoporãpyréva ryepýpe, téra ojehecha haguã mba'eichagua órgano oĩva omba'apo haguã tembikuaa arandu rehe pópepa oñemoi ha upéichape oñemoharandu

pypukuve haguã. Upéicha avei, umi Estado ikatu ojeppureka mba'éichapa ombohekóta tembiaporã, mba'éichapa ojehepyme'ëta oñegarantisa haguã tembikuaa arandu ojejapyhýva, oñembo'yke'yre leimimi tapichakuéra jurúpente oíva ojepuru jave tekoatýpe ha ha'ekuérante oikuaáva mba'éichapa ha mba'erãpa ojepuru aranduetã, upéicha avei oñemoheñoí téré oñemombarete va'erã umi institución oíva odokumenta haguã opaite mba'e ojehepityva.

Ikatúpa tembikuaa arandu oje fosilisa oñedokumenta rupi. Ñepyrũã nahániri, ojehechakuséma guive mba'éichapa oí hína upe mba'eguerokopy oñemba'apoha. Ku tembikuaa arandu oiméramo oí omano haguã-cha niko, oñembogupyva'erã kuatiápe oñemo-hesakãvo hekopete. Upéicha rupi, tuichaiterei mba'e upe mba'eguerokopy oikovéva gueteri ñemono'õ, hese ae ikatu rehe ojehechakuaa mba'etekópa oíhína ha mba'épa ikatu ojejapo oñeipysyrõ haguã.

Upéicha avei, Estado-kuéra ogarantisava'erã oñemomba'eguasutaha tetã tembikuaa arandu, kóva ikatu ohupyty tekombó'e rupive, hese aémante ikatúta oporohesape'a ha oporomomarandu, omomyí tapichakuerape ojeppurekãvo mba'e tapérea ikatu oipykúí oipysyrõ haguã imba'eguerokopy, oikuaaukãvo avei upéi puhoe ha ta'angambyry rupive mba'éichapa ikatu oñeñangareko tembikuaa arandu rehe.

Ikatúpa ojerresivi viru oñeipysyrõ haguã tembikuaa arandu.

Goviernokuéra añoite ikatu ojerure oñeipityvõmi haguã chupekuéra. Convención 2003-peguare ryepýpe niko, oñemoheñoí peteí Fondo ojehepyme'ë haguã opáchagua tembiaporã. Oñeme'ëta jave pirapire ojejesareko

katuete umi tetã oikotevëvévare, ko'ýte umi imboriahuvéva rehe ñañe'ërõ. Umi viru oñeme'ëva apytépe oñemombaretevéta oñeipysyrõ haguã umi tembikuaa arandu oíva Tekopy tee ojehechakuaa'yva Lista-pe oñembokuatiava'ekue inventáriope. Fondo ojeppureta avei ojeppure'ajoko haguã umi mba'e ndaikatuvéimava oha'ãrõ michími jepe, téré oho haguã Comité Intergubernamental atyguasúpe umi komunida téré tapichano'õ iñarandu pypukúva tembikuaa arandúpe. Opáchagua formulário téré tembiaporãryru internacional ikatu ojejerure www.unesco.org/culture/ich/en/forms-pe UNESCO Secretaría oíva Sede téré ambue ofisínape, umi Comisión Nacional UNESCO-pe guãrã ha mburuvichakuéra niko oí opavave tetãme ikatu haguãicha ojerure oñeipityvõ haguã umi máva oikotevëvape.

Convención piko omba'apo apytú'ũ roky ijarateéva derécho.

Convención niko ojeppuretasu oñeipysyrõ haguã tembikuaa arandu –he'iséva kóva, ani haguã omano ha ta'ñasãi ko'ëreire umi ojekuaa ha ojehechakuaámava– ha ndaha'ei katuetei oñangarekótava léipe he'iháicha umi mba'e oséva peteí mokõi tapicha apytú'ũrokýgui, jápoke upéva opytáma, tetã ambuekuéra plãno ha léi guasúpe, Organización Mundial de la Propiedad Intelectual poguýpe. Ágã katu, Artículo 3 Convención ryepypegua oñemohesakãporã ndaikatúiha ho'avaivo avavete tapichápe oíva guive umi Estado Parte-pe iderécho ni hembiaporãtee, ñañe'ëramo ñaína apytú'ũrokykuére.

Ko'ãgãite peve niko léi ryepýpe, noñembogupyorãí ha ndoku'eoporãí gueteri tapichakuéra apytú'ũpotykue rehégua derécho. Umi mba'e ijjetú'uvéva apytépe ojehecháva ningo hína mba'éichapa oñemoambue ko'ëreire

Tekopy tee ojehechakuaa'yva

ha ojoavy ohóvo heko ypykuégui. Nei, ha jápoke umi tembikuaa arandu oevolusiona ko'ëreire oñembopyahu rupi komunidakueraháre ha mamoojepuruhárupi hamba'e, hasyetemita oñembogupy haguã kuatiápe mba'éichapa ojejeroky, ojeppureháí, ojeppure pohã ñana hamba'e, ndaikatúí rehe oje'e péva téré ko'áva ko hína péicha va'erã, ndaikatúí oje'e upéicha mamove ni araka'eve, ikatúta rehe upéichape oipy'aka, ohavere téré ombyai tembikuaa arandu, he'iséva upéicharõ ojehepekókóta anive okakuaatei. Ha jápoke avei tapichakuéra peteí tekoatýpegua umi máva omoheñoí, omoambue ha omoherakuáva tembikuaa arandu, ndaikatumo'ãivoínte oje'e máva mba'e teépa hína opaite mba'e osyryryva ko'ëreire.

Organización de las
Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Patrimonio
Cultural
Inmaterial

Tekopy tee ojehechakuaa'yva oñemobhasáva sy ha túvagui iñemoñarépe yma guive, oñembopyahu peteíteime umi hekoha rupi ha ijatyha rupi, omboguatavévo mborayhúpe ha oñemomba'évo hese ha péichape oipytyvõ yvypóra rekoeta ha iñapytú'ũ roky ñemomba'évo.